

Uitkomsten accountantscontrole en overige informatie 2017

Verslag voor de gemeenteraad

Gemeente Nieuwegein | Juli 2018

Ernst & Young Accountants LLP
Professor Doctor Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 30 30
ey.com

Gemeenteraad van de gemeente Nieuwegein
Postbus 1
3430 AA Nieuwegein

Eindhoven, 5 juli 2018

Kenmerk

Uitkomsten accountantscontrole en overige informatie 2017

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2017 van de gemeente Nieuwegein. In de paragraaf "*Kernpunten van de controle*" vindt u een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf "*Onze analyse van het resultaat 2017*" van het hoofdstuk "*Controle - Uitkomsten*" geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf "*Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle*" van het hoofdstuk "*Controle-Uitkomsten*" biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de hoofdstukken daarna gaan we in op onze conclusie met betrekking tot de rechtmatigheid en het jaarverslag.

De bijlagen bevatten informatie over de controleverschillen en onze onafhankelijkheid

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. 24 mei besproken met uw organisatie, op 29 mei met het college en op 6 juni jl. met de audit commissie.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nieuwegein.

Dit verslag is uitsluitend bestemd voor gebruik door de audit commissie/de gemeenteraad/het college van burgemeester en wethouders en het management en mag niet door anderen worden gebruikt.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. B. Smeenk RA

Inhoudsopgave

Controle-uitkomsten:

- ▶ Kernpunten van de controle
- ▶ Onze analyse van het resultaat 2017
- ▶ Onze analyse van de financiële positie 2017
- ▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen
- ▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle
- ▶ Onregelmatigheden waaronder fraude
- ▶ Bevindingen interne beheersing

04

Bijlagen

- ▶ Ongecorrigeerde controleverschillen 00
- ▶ Onafhankelijkheid 00
- ▶ Overige
 - Controleaanpak 00
 - Communicatie met het management en audit committee 00
 - SiSa-bijlage 00

Totaal aantal pagina's: 51

Rechtmatigheidsbeheer 00

00

Jaarverslag 00

00

Controle-uitkomsten

Controle-uitkomsten

Kernpunten van onze controle

Kernpunt	Uitkomst
Oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van gemeente Nieuwegein een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva per 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.
Oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de in de WNT-verantwoording van de gemeente Nieuwegein gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT 2017. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de definitieve SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017. Op grond van ons onderzoek resteren er na doorvoering van correcties bij de overige specifieke uitkeringen geen ongecorrigeerde fouten of onzekerheden. Voor een nadere toelichting op de doorgevoerde correctie verwijzen wij naar pagina 22.
Ongecorrigeerde controleverschillen	In totaal resteren in de jaarrekening 2017 voor een bedrag van € 0,3 miljoen aan ongecorrigeerde fouten inzake de getrouwheid. Daarnaast resteert er een bedrag van € 0,7 miljoen aan fouten inzake de rechtmatigheid, waarvan € 0,4 miljoen ziet op aanbestedingen, € 0,2 miljoen op kredieten en € 0,1 miljoen op ongecorrigeerde fouten. Tevens is er sprake van onzekerheden voor een bedrag van € 2,0 miljoen in het kader van de getrouwheid en rechtmatigheid. Deze onzekerheden hebben voor een bedrag van € 0,9 miljoen betrekking op de lasten inzake WMO en de Jeugdzorg. Daarnaast bestaan onzekerheden voor € 1,1 miljoen die toezien op de landelijke onzekerheden ten aanzien van de controle op de besteding van de PGB's door de Sociale Verzekeringsbank. De fouten en onzekerheden vallen binnen de goedkeuringstoleranties voor de jaarrekening.
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Controle-uitkomsten

Kernpunten van onze controle

Kernpunt	Uitkomst
Controleproces	Wij constateren een verbetering in het aangeleverde balansdossier ten opzichte van voorgaand jaar. Echter merken wij wel op dat er ten opzichte van de aangeleverde concept jaarrekening een groot aantal correcties in de jaarrekening zijn doorgevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat er, aan beide kanten, sprake is geweest van een intensief controletraject. We adviseren u deze bevindingen mee te nemen in de evaluatie van het jaarrekeningproces en voor komend jaar maatregelen te treffen om het aantal controlebevindingen terug te dringen.
Grondexploitaties	Op basis van de nieuwe BBV voorschriften is er over 2017, in afwijking op de nota Grondbeleid, tussentijds winst genomen voor onder andere het complex het Klooster. Naar aanleiding van onze controle heeft hierbij een correctie plaatsgevonden van € 1,8 miljoen inzake de tussentijdse winstneming. Uit onze controle resteren geen bijzonderheden anders dan een ongecorrigeerde fout van € 0,2 miljoen inzake de toegerekende rente. Voor een verdere beschrijving van de uitkomsten verwijzen wij naar pagina 14.
Sociaal domein	Ten aanzien van het sociaal domein is er geen sprake van ongecorrigeerde fouten met betrekking tot 2017. Wel constateren we, gelijk aan voorgaand jaar een aantal onzekerheden ten aanzien van het niet kunnen vaststellen van de prestatielevering. Deze onzekerheden zien toe op de Persoonsgebonden Budgetten (€ 1,1 miljoen), Jeugdzorg (€ 0,4 miljoen) en WMO (€ 0,5 miljoen). Voor een verdere toelichting op het sociaal domein verwijzen wij naar pagina 19.
Aanbestedingen	Ten aanzien van de aanbestedingen geldt dat er sprake is van een rechtmatigheidsfout van € 0,4 miljoen. Dit betreffen inkopen 2017 welke zijn ingekocht op basis van in het verleden onrechtmatig tot stand gekomen inkoopcontracten. Deze contracten zijn inmiddels beëindigd dan wel opnieuw aanbesteed. Voor een verdere toelichting op onze bevindingen verwijzen wij naar pagina 23.
Materiële Vaste Activa	<p>In 2017 is overeenstemming bereikt met de aannemers van het Theatercomplex over de finale afrekening. Op basis van deze afrekening is het krediet gesloten en hebben we vastgesteld dat de boekhoudkundige consequenties op een juiste wijze in de jaarrekening zijn verwerkt. Voor een verdere toelichting op het theatercomplex verwijzen wij naar pagina 25.</p> <p>Voor de overige investeringen in 2017 geldt dat in een aantal gevallen de beschikbaar gestelde kredieten zijn overschreden. Dit leidt tot een rechtmatigheidsfout van € 0,2 miljoen. Voor een verdere toelichting op de kredietrechtmatigheid verwijzen wij naar pagina 38.</p>

Controle-uitkomsten

Kernpunten van onze controle

Kernpunt	Uitkomst
BTW claim theater	In 2017 is een naheffingsaanslag ontvangen van de belastingdienst met betrekking tot de (volgens de belastingdienst) ten onrechte in aftrek genomen BTW voor de bouw van het theater. Deze naheffingsaanslag bedraagt € 3,9 miljoen, daarnaast dient er voor € 0,7 miljoen aan rente te worden betaald. Het college stelt zich op het standpunt dat deze naheffingsaanslag ten onrechte is opgelegd en heeft in samenwerking met uw externe btw adviseur bezwaar aangetekend. Echter gezien het mogelijke risico dat deze naheffingsaanslag toch terecht is opgelegd heeft het college een risicovoorziening gevormd. Indien de aanslag definitief wordt mag de gemeente de BTW-lasten volgens de boekhoudregels beschouwen als onderdeel van de oorspronkelijke investering en de lasten activeren. De voorziening dient dan ook ter dekking van de te betalen rentekosten en boete en de eventueel door te voeren inhaalafschrijvingen. Eventuele verwerking is afhankelijk van de uiteindelijke uitkomst van de bezwaaren verdere procedures.
Voorziening beheerplannen	Op basis van de beheerplannen 2014-2018 hebben we vastgesteld dat de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. Op diverse voorzieningen constateren we wel dat de bestedingen achterlopen op de planning. We adviseren het college hier rekening mee te houden in het kader van de jaarlijkse actualisatie. In lijn met voorgaand jaar constateerden we dat de beheerplannen niet door de raad zijn vastgesteld. Naast uw vereiste vanuit de financiële verordening tot het 5-jaarlijks door de Raad laten vaststellen van de beheerplannen, geldt vanaf 2017 ook vanuit de verslaggevingsregels dat er sprake moet zijn van een actueel door de Raad vastgesteld beheersplan. Met het vaststellen van de Nota Kapitaalgoederen op 28 juni is hier in formele zin invulling aan gegeven.

Controle-uitkomsten

Onze analyse van het resultaat 2017

Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2017 bedraagt € 17.044.000 voordelig (2016: € 8.682.000 voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van € nihil.

Resultaat 2017 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2017	Realisatie 2017	Afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting
Totale lasten	194.995	175.177	19.818
Totale baten	186.124	185.209	(915)
Totaal saldo van baten en lasten	(8.872)	10.032	18.903
Mutaties in reserve	8.872	7.014	(1.858)
Gerealiseerd resultaat	0	17.044	17.044

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van begroting zijn uitgebreid toegelicht in de toelichting op de jaarrekening. De jaarrekening laat per saldo (relatief) beperkte afwijkingen zien ten opzichte van de begroting.

De belangrijkste en meest opvallende posten welke leiden tot het voordelig resultaat van € 17,0 miljoen kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving afwijking	Voordelig	Nadelig
Bedragen x € 1.000	€	€
1. Eindafrekening BRU	323	
2. Voorziening wethouderspensioenen (hogere rekenrente)	372	
3. Resultaat grondbedrijf	17.898	
4. Hogere baten/kosten afval	487	502
5. Parkeren		297
6. Maatwerkvoorzieningen 18-		1.081
7. Omzetgaranties maatwerkvoorzieningen 18+		497
8. Lagere kosten Omgevingswet	595	
9. Advocaatkosten		715
10. Hogere OZB en parkeren	447	
11. Voorziening BTW-aanslag theater De Kom		1.128
12. Overige afwijkingen onder € 250	1.142	
Totaal	21.264	4.220
Gerealiseerd resultaat	17.044	

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

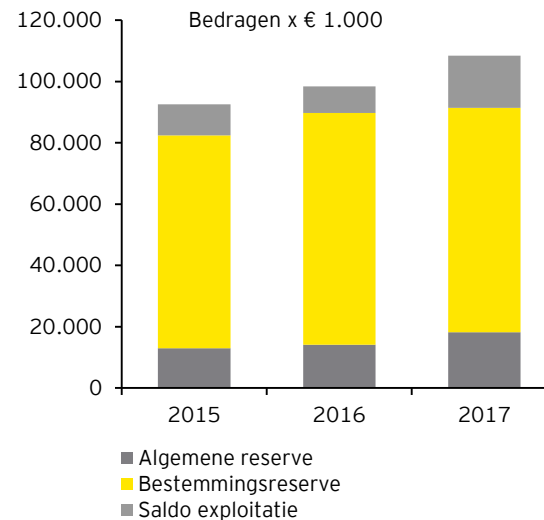
Onze analyse van de financiële positie 2017

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt toe

De financiële positie van de gemeente Nieuwegein is toereikend te noemen. De solvabiliteit van 35,9% is hoger dan voorgaand jaar (33%) en wordt grotendeels veroorzaakt door het gerealiseerde positieve saldo van baten en lasten.

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2017 volgens de jaarrekening € 108 miljoen en heeft zich vanaf 2015 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 91,4 miljoen (voor saldo exploitatie) is € 18,2 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2016 toegenomen met € 4,1 miljoen. De bestemmingsreserves zijn afgenomen met € 2,4 miljoen.

In de programmarekening 2017 zijn de mutaties in reserves per saldo € 7,0 miljoen (onttrokken aan de reserves). Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 10,0 miljoen) het gerealiseerde resultaat van € 17,0 miljoen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2017

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2017 is gevoerd.

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen jaren.

Weerstandsvermogen bedragen x € miljoen	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2016	Jaarverslag 2015
Beschikbare capaciteit (A)	47,5	43,0	34,5
Benodigde capaciteit (B)	8,3	10,8	16,6
Ratio weerstandsvermogen	5,7	4,0	2,0
Weerstandsvermogen (A-B)	39,2	32,2	17,9
Weerstandsvermogen exclusief reserve sociaal domein	27,9	17,5	10,4

De ratio tussen de beschikbaar en benodigde capaciteit bedraagt ultimo 2017 5,7. Hiermee kwalificeert de ratio (op basis van de normtabel Adviesbureau voor Risicomanagement) als uitstekend. Ten opzichte van voorgaand jaar is deze ratio toegenomen met 1,7. Deze verbetering kan worden verklaard door de toename van reserves en anderzijds door afname van de risico's.

De financiële positie van de gemeente Nieuwegein ultimo 2017 is voldoende om de ingeschatte en gekwantificeerde risico's op te vangen. Het blijft uiteraard zaak ontwikkelingen hierin nauwgezet te volgen. Ontwikkelingen als de decentralisaties, grondexploitaties, verbonden partijen en herverdeling van het gemeentefonds kunnen van invloed zijn op de financiële positie van de gemeente.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Wijzigingen BBV

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Nieuwegein de wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten voor 2017 juist heeft doorgevoerd, deze wijzigingen hebben onder meer betrekking op de materiële vaste activa met maatschappelijk nut, tussentijdse resultaatname op grondexploitatie en toepassing taakvelden. Daarnaast heeft de gemeente in de jaarrekening 2017 de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling consistent met voorgaand jaar toegepast. Dit betekent dat geen verdere stelsel- of schattingswijzigingen zijn doorgevoerd.

Materiële alternatieve verwerkingwijzen

Het college van burgemeester en wethouders heeft in de jaarrekening 2017 de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingwijzen zijn gehanteerd. Wij verwijzen naar onze bevindingen in het hoofdstuk Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle voor de belangrijkste onderwerpen in onze controle.

Significante schattingsposten

Binnen de jaarrekening onderkennen wij de volgende schattingsposten

- ▶ Grondexploitaties inclusief verliesvoorziening voor verlieslatende complexen en tussentijdse resultaatname (zogenaamde Percentage of Completion methode);
- ▶ Voorzieningen (voorzieningen op basis van verplichtingen, onderhoudsegalisatievoorzieningen en door derden beklemde middelen);
- ▶ Voorziening voor dubieuze debiteuren;
- ▶ Waardering vaste activa.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze schattingsposten.

Controle-uitkomsten

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Significante schattingsposten

Algemeen

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen inzake jaarrekeningposten. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wij kunnen ons vinden in de aannames en veronderstellingen die het college heeft gemaakt ten aanzien van belangrijke schattingen in de jaarrekening, met uitzondering van, voor zover van toepassing, de gerapporteerde ongecorrigeerde controleverschillen. Onderstaand hebben wij terzake een nadere toelichting opgenomen.

Belangrijke schattingen	Mate van schattingsonzekerheid			Toelichting
	Hoog	Gemiddeld	Laag	
Verwachte levensduur en waardering van materiële vaste activa				De gemeente waardeert haar grond en gebouwen op basis van de historische kostprijs verminderd met afschrijvingen op basis van de ingeschatte economische levensduur van de activa hetgeen gebruikelijk is. Er zijn geen indicaties om over te gaan tot afwaardering van materiële vaste activa.
Waardering van deelnemingen en langlopende vorderingen				De gemeente waardeert haar deelnemingen tegen kostprijs dan wel lagere marktwaarde. De gemeente heeft vastgesteld dat ultimo boekjaar geen indicatie voor impairment aanwezig is. De gemeente waardeert haar verstrekte leningen tegen nominale waarde waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke oninbaarheid.
Waardering van de bouwgrondexploitaties				De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op de vervaardigingsprijs of een inschatting van de lagere marktwaarde. Deze waarden zijn berekend op basis van de geactualiseerde grondexploitaties (MPG) per 1 januari 2018.
Waardering van de debiteuren en vorderingen				De debiteuren en vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde waarbij een voorziening is gevormd voor mogelijke oninbaarheid. Hierbij hanteert de gemeente de statische methode.
Juistheid en volledigheid van de voorzieningen				Voorzieningen zijn bepaald op basis van de toekomstige verplichtingen en zijn gewaardeerd tegen nominale c.q. contante waarde.

Controle-uitkomsten

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Inleiding

De waardering van de bouwgronden in exploitatie is een belangrijk risico in onze controleaanpak vanwege de mate van schattingonzekerheid, met name voortkomend uit de huidige economische situatie.

Hierbij is dit risico ten aanzien van de bouwgronden in exploitatie met name gericht op de waardering omdat de deze in grote mate beïnvloed wordt door schattingen van de nog te maken kosten, de nog te realiseren opbrengsten en de gehanteerde aannames en veronderstellingen.

Bij de controle van de balansposten inzake de bouwgronden in exploitatie is de cruciale vraag: worden de geactiveerde of de nog te maken kosten in de toekomst terugverdiend? Waardering vindt hierbij in beginsel plaats tegen de kostprijs. Indien echter blijkt dat een aankoop of projectontwikkeling verliesgevend is, dient een afwaardering voor het tekort te worden genomen.

Algemene controlewerkzaamheden

Bij de beoordeling van de waardering van de bouwgronden in exploitatie vormen de herziene exploitatieopzetten een essentieel object van onderzoek. Daarbij hebben wij de systematiek, grondprijzen, nog te verwachten opbrengsten en kosten alsmede en de volgende parameters van de gronden in exploitatie onderzocht:

- ▶ opbrengstenindexatie;
- ▶ kostenindexatie;
- ▶ gehanteerd rentepercentage;
- ▶ fasering.

De meerjarenprognose grondexploitaties (MPG) van de gemeente Nieuwegein, die jaarlijks wordt geactualiseerd, geeft naar onze mening adequaat inzicht in de ontwikkelingen en waardering van de bouwgronden in exploitatie en de niet in exploitatie genomen gronden.

Dit doet niets af aan het feit dat de werkelijkheid in komende jaren zich anders kan ontwikkelen door bijvoorbeeld ontwikkelingen in de markt (vraag en aanbod), ontwikkelingen in parameters (rente en indexatie) en ontwikkelingen ten aanzien van de kosten en opbrengsten.

Wij hebben bij de controle de aannames en veronderstellingen onderzocht die ten grondslag liggen aan de MPG van de gemeente Nieuwegein.

In totaliteit achten wij de gehanteerde aannames, veronderstellingen en parameters aanvaardbaar.

Winstneming

De commissie BBV heeft recent nadere toelichting gegeven inzake de te hanteren methode van tussentijdse winstneming op grondexploitaties op basis van voortgang van het project (POC-systematiek). In uw oude berekening werd pas gedeeltelijk winst genomen op het moment dat minimaal 50% van de opbrengsten was gerealiseerd. Op basis van de nieuwe verplichte regeling moet er winst worden genomen op basis van $\% \text{kostenrealisatie} \times \% \text{opbrengstenrealisatie} \times \text{verwachte winst} = \text{te nemen winst}$. Op basis hiervan is er over 2017 een bedrag aan winstneming groot € 20,5 miljoen verantwoord. Dit is inclusief de positieve bijstelling groot € 1,8 miljoen naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controle. Van de totale winstneming ter hoogte van € 20,5 miljoen heeft € 12,5 miljoen betrekking op de periode voor 2017 als in voorgaande jaren ook deze nieuwe verplichte boekhoudsystematiek was toegepast. Dit bedrag ziet enkel toe op het complex Het Klooster.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Waardering grondexploitaties: bespreking risicovolle projecten

Uitgangspunten grondexploitaties

De risico's voor uw gemeente binnen het grondbedrijf blijven aanwezig. Uw gemeente heeft in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing aangegeven dat de financiële risico's € 2,2 miljoen bedragen.

Gelet op het risicoprofiel blijft de waardering van de grondexploitaties een aandachtspunt. Diverse paramaters (rente, opbrengstenstijging, kostenstijging, totale programmering, uitgiftetempo, etc.) zijn zeer bepalend voor de verwachte financiële uitkomst van de grondexploitaties.

Wat heeft het gekost (betreft grondexploitatie):

Lasten/ baten (x € 1.000)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten	15.227	34.077	15.469	- 18.608
Baten	15.435	34.111	33.530	581
Saldo	208	34	18.061	18.027

Wij merken op dat de verschillen zowel in baten als lasten tussen realisatie en begroting fors zijn. Wij blijven u adviseren deze verschillen beter tussentijds bij te stellen. Het resultaat wordt vrijwel geheel veroorzaakt door het resultaat op Het Klooster ter hoogte van € 19,9 miljoen.

Hierna volgt een overzicht van de onderhanden grondexploitaties met saldi per 31 december 2017 en 2016.

Bedragen x € 1.000	31 december 2017	31 december 2016
	€	€
Het Klooster	4.517	2.480
Lekboulevard	3.239	2.995
Blokhoeve	-258	3.859
Binnenstad 2	4.906	4.385
Mooi Rijnhuizen	-1.305	-167
Rijnhuizen Noord	296	-513
Overige complexen	480	-44
Totaal	11.875	12.995
Waarvan voorzien	- 8.534	- 8.570
Totaal	3.341	4.425

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Gehanteerde parameters

Vanwege de grote mate van schattingselementen binnen de grondexploitatieprojecten, besteden wij in onze controle extra aandacht aan de waardering van de grondposities. Wij hebben de door de gemeente Nieuwegein gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	Mate van schattingonzekerheid					Kwaliteit toelichting		
	Controleverschil	Optimistisch	Evenwichtig	Voorzichtig	Controleverschil	Toelichting	Toereikend	Verdere verbetering mogelijk
Opbrengstenindexatie (1 %)						1.	Ja	n.v.t. beoordeling gelijk aan vorig jaar
Kostenindexatie (2 %)						2.	Ja	n.v.t. beoordeling gelijk aan vorig jaar
Disconteringsvoet (2 %)						3.	Ja	n.v.t. beoordeling gelijk aan vorig jaar
Ingerekende verwachte verkopen						4.	Ja	n.v.t. beoordeling gelijk aan vorig jaar
Looptijd grondexploitaties >10 jaar						5.	n.v.t.	n.v.t.

1. Gehanteerde parameter opbrengstenindex

In de grondexploitatieberekening 2017 is de opbrengstindex gesteld op 1%. De gemeente heeft voor 2017 voor alle grondexploitaties een second opinion op de grondopbrengsten laten uitvoeren door een externe partij. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameter aanvaardbaar.

2. Gehanteerde parameter kostenindex

In de grondexploitatieberekening 2017 is de kostenindex gesteld op 2%. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameter aanvaardbaar.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Toelichting op de parameters

3. Gehanteerde parameter rente

Met ingang van boekjaar 2016 dient de toegestane aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) toe te rekenen rente te worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Nieuwegein de toe te rekenen rente heeft gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. In de calculatie is echter de reserve grondexploitatie in mindering gebracht op het vreemd vermogen, dit is volgens de boekhoudregels niet toegestaan. Hiervoor hebben wij een controleverschil opgenomen van € 166.000.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). Dit percentage is door de gemeente correct toegepast.

4. Ingerekende verwachte verkopen

Ten aanzien van de verkoop van industrieterreinen heeft de gemeente voor het klooster gerekend met een verkoop van 2 x 8 hectare over de jaren 2018 en 2019 en voor de verdere jaren met ca. 3,3 ha per jaar. Op basis van de gerealiseerde verkopen (in 2016 ca. 7,5 ha en in 2017 10,8 ha) en de op dit moment aanwezige interesse achten we dit een aanvaardbaar uitgangspunt.

De ingerekende verwachte verkopen ten aanzien van de woningbouw zijn gebaseerd op bestaande contracten en de verwachte woningbouwontwikkeling. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij de ingerekende verwachte woningverkopen aanvaardbaar.

5. Looptijd grondexploitatie > tien jaar

Met ingang van 2016 stelt de commissie BBV dat ten behoeve van de waardering van een grondexploitatie boekhoudkundig slechts rekening mag worden gehouden met een maximale looptijd van tien jaar. Concreet betekent dit dat het BBV voorschrijft dat er slechts maximaal 10 jaar aan toekomstige opbrengsten mag worden ingerekend bij de waardering, ondanks dat een grondexploitatie langer loopt. Dit heeft tot doel om de waarderingsrisico's samenhangend met lang lopende projecten te beperken. Slechts bij uitzondering is het mogelijk om af te wijken van deze termijn indien de raad heeft vastgesteld dat toereikende beheersmaatregelen zijn getroffen om het balansrisico te beperken.

De gemeente Nieuwegein hanteert voor geen project een looptijd langer dan tien jaar.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Waardering grondexploitaties: bespreking risicovolle projecten

Hiernaast vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieprojecten van de gemeente Nieuwegein

Het Klooster

Dit project betreft de realisatie van een bedrijventerrein direct gelegen aan de snelweg A27. De fasering loopt in overeenstemming met uw planning. In 2017 zijn de verwachte opbrengsten verhoogd doordat de realisatie van de daadwerkelijke grondprijzen hoger liggen; daartegenover zijn de kosten voor archeologie en verkeerskundige aanpassingen verhoogd. De verkeerskundige aanpassing is gebaseerd op een extern rapport van oktober 2017 omtrent de ontsluiting.

Naar aanleiding van onze controle is ten aanzien van de tussentijdse winstneming een correctie doorgevoerd als gevolg van het toepassen van een hogere realistischere rekengrondprijs. Zowel realisatie, als optiecontracten en externe deskundigen gaven aan dat de gehanteerde rekengrondprijs te laag was.

Herijking Binnenstad

Eind 2017 is het koersdocument City vastgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan de herijking van de grondexploitatie Binnenstad die in de loop van 2018 aan uw raad wordt aangeboden. In de laatste berekeningen van de grondexploitatie op basis van het oude plan hebben een aantal aanpassingen plaatsgevonden (opnemen sloopkosten, kosten bouw- en woonrijpmaken hoger door verplaatsing kabels en leidingen, financieringslasten gedaald en opbrengsten gedaald op basis van de uitgevoerde second opinion). De voorziening blijft gehandhaafd op € 0,9 miljoen.

Grondexploitatiewaardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie		
	Hoog	Midden	Laag
Het Klooster			
Lekboulevard			
Blokhoeve			
Binnenstad 2			

Bij de herijking worden alle kosten en opbrengsten tegen het licht gehouden en worden de ambities uit het koersdocument verwerkt.

Lekboulevard

Er wordt momenteel onderzocht welke aanbestedingsvorm het meest passend is voor de doorstart van de grondverkoop. Per saldo is sprake van een verbetering van het resultaat (verlaging plankosten en second opinion grondopbrengsten). De voorziening is verlaagd van € 4,75 miljoen naar € 4,6 miljoen.

Blokhoeve

De opbrengsten en kosten zijn aangepast met indexatie en second opinion grondopbrengsten. De voorziening € 2,8 miljoen blijft gehandhaafd op het niveau van vorig jaar.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Inleiding

Als gevolg van de omvang en complexiteit van de financiële stromen binnen het sociaal domein hebben wij een significant risico onderkend ten aanzien van deze lasten.

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord:

In euro's	2017	2016	2015
PGB (WMO en Jeugd)	1.107.000	932.000	1.519.000
ZIN WMO	7.233.000	6.606.000	6.227.000
ZIN Jeugd	10.123.000	8.591.000	9.861.000
Subtotaal	18.463.000	16.129.000	17.607.000
Eigen bijdragen	-772.000	-863.000	-912.000
Per saldo	17.691.000	15.266.000	16.695.000

PGB: lasten zijn gebaseerd op het uitnuttingsoverzicht van de Sociale Verzekeringsbank;

WMO: De verantwoorde bedragen zijn op basis van de geregistreerde zorgtoekenning / ontvangen facturen verantwoord in combinatie met de inschattingen zoals ontvangen van de verschillende aanbieders;

Jeugd: Voor de lasten ZIN Jeugd geldt dat deze zijn verantwoord op basis van de gecontroleerde verantwoording van de RBL;

Eigen bijdragen: Deze zijn gebaseerd op het laatst over 2017 ontvangen overzicht van het Centraal Administratie Kantoor (CAK).

De gemeente heeft in 2017 verdere verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van de (financiële) beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein. Dit betreft met name de inschatting van de verwachte afrekeningen met de regiopartijen en de balansposities die hieruit voortvloeien. Hierbij blijft u echter in grote mate afhankelijk van regiopartijen. De regionale back office Lekstroom (RBL) heeft de verantwoordingen inclusief controleverklaringen 29 mei 2018 aangeleverd aan de gemeente.

De gemeente Nieuwegein heeft contracten afgesloten met aanbieders die zorg of ondersteuning leveren uit hoofde van de WMO. Of de zorg daadwerkelijk geleverd is, is voor de gemeente op basis van alleen de factuur niet vast te stellen. De gemeente heeft daarom in de contracten met de zorgaanbieders vastgelegd dat de aanbieder jaarverantwoordingen dient op te stellen, die door de accountant van de zorgaanbieder wordt gecontroleerd. Eén van de controlepunten van deze accountant is de zogenoemde prestatielevering.

Wij adviseren de gemeente verdere beheersmaatregelen in te richten ter vaststelling van het voldoen aan wet- en regelgeving en de borging van de controle op de daadwerkelijke levering van de zorg. Dit kan onder andere met het adequaat vastleggen van de in 2018 door u gevoerde periodieke controles, keukentafelgesprekken, klachtenregistratie etc. We adviseren u hierbij aan te sluiten bij de aanbevelingen van I-sociaal domein.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Jeugdzorg, Wmo en PGB

Jeugdzorg

De gemeente Nieuwegein heeft de taken omtrent het toekennen van Jeugdzorg uitbesteed aan Geynwijs. De taken omtrent de factuurcontrole, de betalingen en de afrekening met zorgaanbieders zijn uitbesteed aan de Regionale Back Office (RBL). In dit kader wordt een financiële verantwoording, voorzien van controleverklaring, ontvangen van de RBL. Hieruit blijkt dat voor een bedrag van € 376.000 onvoldoende geschikte controle-informatie is verkregen ten aanzien van de prestatielevering. Gezien het ontbreken van aanvullende beheersmaatregelen of werkzaamheden hebben wij dit bedrag dan ook aangemerkt als onzeker.

Persoonsgebonden budgetten Jeugd en Wmo

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en Wmo geldt dat de gemeente Nieuwegein via Geynwijs (WMO) respectievelijk Geynwijs en de RBL (Jeugd) de PGB's toekent. De sociale verzekeringsbank (SVB) treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

De controleverklaring van de SVB is op 15 maart 2018 verstrekt. Evenals voorgaand jaar heeft de accountant van de SVB geen goedkeurend oordeel verstrekt. De controleverklaring van de SVB geeft ook in 2017 onvoldoende zekerheid over de getrouwe en rechtmatige aanwending van de PGB-lasten van uw gemeente.

Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB-middelen ter hoogte van € 1.107.000 in ons overzicht van controleverschillen opgenomen als een onzekerheid voor de getrouwheid en als een onzekerheid voor de rechtmatigheid. Wij merken op dat de gemeente in dit kader wel verdere monitoring en acties uitvoert bij zorgaanbieders. Bij signalen wordt gericht gekeken bij zorgaanbieders, echter heeft dit vanuit ons controleperspectief onvoldoende zekerheid om de totale prestatielevering in voldoende mate aan te tonen. Wel zijn wij van mening dat dit een goede ontwikkeling is richting de komende jaren. Voor 2018 dient de gemeente verdere stappen te maken om de prestatielevering vast te gaan stellen. Wij adviseren u om hiervoor de handreiking vanuit de NBA (de beroepsorganisatie voor accountants) als leidraad te hanteren en intern verder vorm te gaan geven om aanvullende controlewerkzaamheden uit te gaan voeren.

Wmo

Aangezien niet van alle instellingen een goedkeurende controleverklaring is ontvangen en er ook nog lasten uit 2016 zijn verantwoord waar geen zekerheid ten aanzien van de prestatielevering is aangetoond. leidt dit tot een onzekerheid van € 509.000.

Daarnaast constateerden wij vorig jaar een afwijking tussen de lasten zoals zijn verantwoord in de jaarrekening en de productieverantwoording van de zorgaanbieders van € 114.000, dit is in 2017 gecorrigeerd. Aangezien deze lasten in 2016 geboekt hadden moeten worden, dient de accountant dit bedrag mee te wegen in haar evaluatie ten aanzien van zijn oordeel met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Controle-uitkomsten

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Nieuwegein heeft deze onzekerheid (totaal € 0,7 miljoen) in de jaarrekening 2017 toegelicht. Op grond van de huidige regelgeving wordt deze onzekerheid niet door de accountant gewogen in het accountantsoordeel over de jaarrekening.

Controle-uitkomsten

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet Normering Topinkomens (WNT)	SiSa
<p>Over 2017 voldaan aan de WNT; toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen</p>	<p>Geen resterende verschillen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage</p>
<p>Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.</p> <p>Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2017 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Wel merken wij op dat ten opzichte van de concept jaarrekening naar aanleiding van onze controle, voor de WNT beperkte wijzigingen zijn doorgevoerd.</p>	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen resterende fouten en/of onzekerheden geconstateerd. Wel heeft er naar aanleiding van onze controle een correctie van € 150.000 plaatsgevonden met betrekking tot het onderwijssachterstandenbeleid.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Invoering vennootschapsbelastingplicht	Naleving Europese aanbestedingsregels
<p>Huidige verwachting is dat u door de ondernemerspoort gaat voor grondexploitaties.</p> <p>Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet Modernisering vennootschapsbelastingplicht (hierna: Vpb-plicht) overheidsondernemingen van kracht. Als gevolg van deze nieuwe wetgeving is voor (in)directe overheidsbedrijven vanaf dit jaar mogelijk sprake van Vpb-plicht. Voor de gemeente zal van Vpb-plicht sprake zijn indien en voor zover er een onderneming wordt gedreven.</p> <p>De jaarrekening 2016 was hiermee de eerste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. Reeds in 2015 heeft de gemeente Nieuwegein de (financiële) gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht in kaart gebracht. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en nadere analyse door uw fiscalist en overleg met de Belastingdienst in 2017 is het uitgangspunt dat de activiteiten grondexploitaties Vpb-plichtig zijn. Op grond van deze uitgangspunten is door u de fiscale last bepaald. In de jaarrekening is derhalve een last ter hoogte van € 361.000 opgenomen.</p> <p>Wij kunnen in het kader van de jaarrekeningcontrole instemmen met de standpunten die u heeft ingenomen, maar benadrukken dat de definitieve last afhankelijk is van de goedkeuring van de Belastingdienst over de door u ingenomen standpunten.</p>	<p>Financiële onrechtmatigheden geconstateerd</p> <p>Wij hebben controlewerkzaamheden verricht om vast te stellen dat de Gemeente Nieuwegein EU-aanbestedingsrichtlijnen heeft nageleefd.</p> <p>Uit onze controle op inkoop zijn beperkte financiële onrechtmatigheden gebleken. Deze bevindingen zijn reeds door uw interne controlefunctionaris geconstateerd en zien toe op een aantal trajecten die niet conform de Europese aanbestedingsregels zijn aanbesteed. Het bedrag dat als onrechtmatig is aangemerkt bedraagt € 385.000.</p> <p>We constateren een toenemende aandacht binnen uw organisatie met betrekking tot naleving van EU-aanbestedingsrichtlijnen. Vanuit de controle hebben wij vastgesteld dat een proces is ingericht, waarbij verplichtingen worden aangegaan via de inkoopcoördinator. Toch worden nog niet alle inkoop via het inkoopbureau verricht, wat onder andere kan leiden tot de hiervoor genoemde rechtmatigheidsfouten. Wij adviseren maatregelen te treffen die waarborgen dat inkoop worden getoetst aan het startformulier door de inkoopcoördinator.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering deelnemingen

NV Sportinrichting en controleverklaring met beperking

De gemeente is 100% aandeelhouder van de NV Sportinrichtingen. De waarde van het aandelenkapitaal was per 31 december 2017 € 10,48 miljoen. De waardering van financiële vaste activa is tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Over 2017 is € 85.000 positief saldo in betreffende NV gerealiseerd. Het eigen vermogen van de NV bedraagt daarmee ultimo 2017 € 10,56 miljoen. Het resultaat over het afgelopen jaar wordt bij de gemeente een jaar later verwerkt.

Bij de jaarrekening 2017 heeft de accountant, net als over 2016, een controleverklaring met beperking verstrekt inzake een onzekerheid over de te betalen vennootschapsbelasting aan de fiscus. Het overleg met de fiscus heeft nog niet tot overeenstemming geleid.

De gemeente heeft de mogelijke omvang van deze post onderzocht en vastgesteld dat deze niet materieel is in het kader van de jaarrekening.

Parkeren

In de jaarrekening is een paragraaf Parkeren opgenomen. Het parkeerbedrijf is (net als het Grondbedrijf) onderdeel van het Ruimtelijk Domein. De parkeerexploitatie 2017 is door de Raad op 19 december 2016 vastgesteld. Het jaarresultaat bedraagt negatief € 886.000 (€ 236.000 negatiever als begroot). Het negatieve resultaat ten opzichte van de begroting wordt grotendeels veroorzaakt door een éénmalige storting ten behoeve van de ParkeerService ad € 220.000.

In de jaarrekening is een bestemmingsreserve parkeren opgenomen; ultimo 2017 is de stand € 3,4 miljoen (na per saldo een onttrekking van € 1,2 miljoen). De reserve is ingesteld om de aanloopverliezen van de parkeerexploitatie af te dekken. De parkeerexploitatie vertoont op de lange termijn (40 jaar) nog steeds een positief resultaat.

Wij adviseren de ontwikkeling van het parkeren en de bestemmingsreserve parkeren te blijven monitoren.

Ten aanzien van de waardering van de parkeergarage geldt dat deze is aangemerkt als een investering met een maatschappelijke functie als gevolg waarvan, naast de reguliere afschrijvingen, geen verdere afwaardering van de parkeergarage heeft plaatsgevonden.

Controle-uitkomsten

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Belastingnaheffing Theater De Kom	Waardering Theater de Kom
<p>In december 2017 heeft de gemeente een naheffingsaanslag omzetbelasting 2013 van de Belastingdienst ontvangen ter hoogte van € 3,9 miljoen omzetbelasting met € 0,7 miljoen aan rente inzake in aftrek gebrachte BTW met betrekking tot de bouw van Theater De Kom.</p> <p>In overleg met uw externe fiscale adviseur heeft de gemeente tijdig bezwaar aangekend. In eerste instantie had de gemeente de situatie toegelicht in haar risicoparagraaf. Echter gezien de hoogte van de kans op het voordoen en de ontwikkelingen gedurende de controle waarin de hoorzitting plaats vond, heeft de gemeente naar aanleiding van onze controle een voorziening voor het eventuele risico opgenomen.</p> <p>De voorziening ter hoogte van € 1.128.000 is gevormd om enerzijds de eventuele rente en boetelast te kunnen dekken, anderzijds om de door te voeren inhaalafschrijvingen te kunnen dekken. Immers indien de uiteindelijke uitspraak nadelig voor de gemeente uit valt, kan de gemeente de te betalen BTW als onderdeel van de oorspronkelijke investering beschouwen en dient deze geactiveerd te worden onder de materiële vaste activa. Gezien het feit dat de afschrijving gestart had moeten worden op het moment van in gebruik name dient de gemeente wel een inhaalafschrijving door te voeren.</p> <p>We hebben vastgesteld dat de gevormde voorziening toereikend is voor de dekking van deze risico's, echter merken op dat de uiteindelijke benutting van de voorziening afhankelijk is van de uitkomst van de bezwaarprocedure.</p>	<p>Effecten overeenstemming met aannemers zijn op de juiste wijze verwerkt.</p> <p>In 2017 is overeenstemming bereikt met de aannemers van het Theatercomplex over de finale afrekening. Op basis van deze afrekening is het afrondingskrediet afgesloten en zijn de betreffende investeringen gerubriceerd naar de betreffende categorie.</p> <p>Deze aanpassing in de rubricering heeft ook gevolgen voor de jaarlijkse afschrijvingen welke zijn herrekend met ingang van 1 januari 2017. Wij hebben vastgesteld dat de betreffende afschrijvingen op de juiste wijze zijn herrekend en tevens op de juiste wijze zijn verwerkt in de jaarrekening 2017.</p> <p>Als onderdeel van de gesloten overeenkomsten met de aannemers, zijn de resterende termijnen deels kwijtgescholden. Anderzijds kunnen de gemaakte juridische kosten niet meer worden verhaald gezien de finale kwijting. Deze kosten zijn dan ook, onder aftrek van de gedeeltelijke kwijtschelding, als last verantwoord in de jaarrekening 2017. Wij hebben vastgesteld dat deze aanpassing op de juiste wijze is verwerkt in de jaarrekening 2017.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Voorzieningen

Wij kunnen ons verenigen met de gemaakte schattingen en presentatie.

In februari 2016 is de nota reserves en voorzieningen (2016-2020) vastgesteld. Wij hebben geconstateerd dat de dotatie in de jaarrekening 2017 heeft plaatsgevonden in overeenstemming met de beheerplannen.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen

Betreft de voorziening voor het egaliseren van de onderhoudslasten van gemeentelijke eigendommen waaronder vastgoed (onder meer Parkeergarages Binnenstad € 1 miljoen) en wegen (€ 2,4 miljoen). Punt van aandacht bij beheerplannen blijft wel de periodieke actualisatie en analyse van de voortgang van deze plannen, zodat de raad ook tijdig geïnformeerd kan worden over eventuele afwijkingen en de effecten hiervan op de begroting. We adviseren het college hier komend jaar tijdig aandacht aan te besteden. Voor onze controle op de jaarrekening 2017 stellen we vast dat deze analyses pas laat beschikbaar waren. De voorzieningen zijn toereikend waarbij we opmerken dat op enkele plannen de uitvoering is vertraagd ten opzichte van de beheerplannen.

Vanaf december 2017 is de notitie Materiële Vaste Activa van toepassing welke ook nadere regels ten aanzien van de onderhoudsvoorzieningen stelt. De gemeente dient onder andere over een actueel door de raad vastgesteld beheerplan te beschikken. Daarnaast is in de financiële verordening bepaald dat de beheerplannen eens in de 5 jaar door de raad worden goedgekeurd. Hiervoor hebben wij voorgaand jaar nog een formele rechtmatigheidsopmerking in ons accountantsverslag opgenomen. Wij stellen vast dat in de raadsvergadering van 28 juni de nota kapitaalgoederen 2019-2023 inclusief de vigerende beheerplannen ter goedkeuring aan de raad zijn aangeboden en zijn vastgesteld. Daarmee is aan deze formele aspecten invulling gegeven.

Voorziening verplichtingen

Dit betreft voornamelijk de voorziening pensioen wethouders (€ 4.972.000). Deze voorziening is gebaseerd op actuariële berekeningen rekening houdend met de rekenrente als gecommuniceerd vanuit het Ministerie. Hierbij zijn geen verdere bijzonderheden gebleken.

Door derden beklemd

Dit betreft voornamelijk de voorziening ten behoeve van tariefegalisatie rioolheffing (€ 113.000) en afvalstoffenheffing (€ 251.000). Uit onze controle zijn hierbij geen verdere bijzonderheden gebleken.

Controle-uitkomsten

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Voorziening voor dubieuze debiteuren	Beheersing uitbesteding belastingproces
<p>Wij kunnen ons verenigen met de gemaakte schattingen</p> <p><u>Debiteuren algemeen</u> Bij de inschatting van de voorziening dubieuze debiteuren is rekening gehouden met ouderdom, betalingsafspraken en de naleving daarvan. Wij kunnen ons hierbij verenigen met de door u gemaakte inschatting van de benodigde voorziening.</p> <p><u>Debiteuren Sociale Zaken</u> Door de gemeenschappelijke regeling Werk & Inkomen Lekstroom (WIL) is een advies uitgebracht over de te treffen voorziening dubieuze debiteuren. In het advies van de WIL varieert het percentage te voorzien van 0% (recente vordering waarop wordt afgelost) tot 100% (geen aflossing / verhaalsmogelijkheden).</p> <p>Het overzicht met percentages is intern beoordeeld waarbij de conclusie is dat deze een voldoende basis vormt om gevolgd te worden door de gemeente, de hoogte van de risicovoorziening is hierop aangepast.</p> <p>Wij hebben vorig jaar geadviseerd om de waardering van de debiteuren te laten toetsen door de accountant van WIL. Hiertoe is door de deelnemende gemeenten wel opdracht verstrekt, echter de uitkomsten hiervan zijn nog niet beschikbaar. Aangezien bleek dat een dergelijke verklaring niet tijdig verstrekt kon worden heeft de gemeente aanvullende controle-informatie opgeleverd ter onderbouwing van de voorziening. We kunnen voor de jaarrekening 2017 instemmen met de ontvangen onderbouwing, maar adviseren u voor komend jaar duidelijke afspraken te maken over een tijdige oplevering van de verklaring vanuit de WIL.</p>	<p>Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de belastingopbrengsten</p> <p>In 2014 is de Belasting Samenwerking Hoogheemraadschap en Gemeenten Utrecht (BghU) van start gegaan.</p> <p>Als accountant de gemeente Nieuwegein hebben wij samen met het management van de gemeente kennis genomen van de gemaakte afspraken tussen de gemeente en BghU voor 2017. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat BghU de gemeente tijdig zal informeren over mogelijke issues betreffende de verantwoording over 2017.</p> <p>De accountant van BghU heeft in het kader van de jaarrekening 2017 van de gemeente de rapportage van BghU inzake de oplegging, heffing en invordering van de belastingen ten behoeve van de gemeente gecontroleerd. Bij de verantwoording is een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Wij hebben op grond van onze beroepsregels een review uitgevoerd bij de accountant.</p>

Controle-uitkomsten

Onregelmatigheden waaronder fraude

Fraude en nalevering van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Nieuwegein.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door de diverse controlelagen binnen de gemeente.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Nieuwegein.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeente(raad) over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Controle-uitkomsten

Onregelmatigheden waaronder fraude

Corruptie-en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin ook corruptie voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De gemeente Nieuwegein beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het nationale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteed.
- ▶ Middels een deelwaarneming vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Middels een deelwaarneming vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en -verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- ▶ Middels een deelwaarneming vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit de bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Controle-uitkomsten

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2017 van uw gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2017, uitgebracht aan het college op 12 januari 2018, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2017 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2017 opgepakt zouden moeten zijn.

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant zichtbaar door uw organisatie worden gevolgd.

Controle-uitkomsten

Ontwikkelingen ten aanzien van informatiebeveiliging en dataprivacy

Algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij de beheersing van de informatisering- en automatiseringsomgeving van Nieuwegein beoordeeld. Hiertoe hebben wij kennis genomen van de algemene IT-ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en dataprivacy. Daarnaast hebben wij kennis genomen van de IT-beheersprocessen voor het wijzigingenbeheer, het beheer van logische toegangsbeheer en continuïteitsbeheer voor de applicatie Key2Financiën. In dit kader hebben wij, in onderstaande secties, een aantal aandachtspunten geformuleerd die u kunnen ondersteunen uw IT-beheeromgeving naar een hoger niveau te brengen.

Informatiebeveiliging en dataprivacy

Vanuit de in mei 2018 van toepassing zijnde Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) wordt Nieuwegein aangemerkt als "verantwoordelijke" voor het verwerken van persoonsgegevens. Daarnaast is Nieuwegein sinds 1 januari 2016 verplicht om inbreuken op de beveiliging en/of privacy te melden indien die leiden tot onder andere diefstal, verlies of misbruik van persoonsgegevens. Hierdoor neemt de noodzaak voor het treffen van passende organisatorische en technische maatregelen op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens toe. Vanuit de AVG en de Meldplicht datalekken worden aan uw organisatie onder meer eisen gesteld op het gebied van de verwerking van persoonsgegevens (vanaf het moment van instroom tot en met de vernietiging van deze gegevens) en de rechten van betrokkenen (waaronder het recht om vergeten te worden).

U heeft aangegeven dat u de minimale vereisten waaraan u per 25 mei 2018 dient te voldoen in beeld hebt.

Het informatiebeveiligingsbeleid binnen Nieuwegein dateert uit 2013 en voldoet niet meer aan de vereiste onderdelen. Hierbij heeft u aangegeven voornemens te zijn om in 2018 een nieuw beleid op te stellen. Verder heeft u in 2017 een inventarisatie laten uitvoeren door een externe adviseur waaruit 155 verschillende verwerkingen zijn vastgesteld. De scoping van deze inventarisatie is bepaald vanuit een interne risico inschatting. Ook heeft u de rol van CISO en functionaris gegevensbescherming reeds belegd binnen de organisatie.

Controle-uitkomsten

Ontwikkelingen ten aanzien van informatiebeveiliging en dataprivacy

Informatiebeveiliging en dataprivacy

Hoewel u reeds diverse stappen heeft gezet en voornemens bent om aanvullende stappen te zetten zijn op dit moment niet alle risico's op het gebied van informatiebeveiliging en dataprivacy voldoende afgedekt en voldoet u niet (volledig) aan de vereisten zoals opgenomen in de AVG. In dit kader bevelen wij u aan om op korte termijn en met de juiste urgentie de volgende acties uit te voeren:

- ▶ Blijf het informatiebeveiligingsbeleid na het opstellen updaten zodat deze blijft voldoen aan de hieraan vereiste onderdelen. Laat dit beleid door het college van burgemeester en wethouders bekrachtigen bij elke wijziging. Draag hierbij tevens zorg voor het implementeren van de in het beleid beschreven IT-beheersmaatregelen in de tactische en operationele laag van de organisatie;
- ▶ Voer een BIV-classificatie uit binnen de gehele organisatie aan de hand waarvan (bijvoorbeeld) per gegevensgroep, applicatie en personeelsgroep bepaald kan worden wat de impact is op de organisatie als de Beschikbaarheid, Integriteit of Vertrouwelijkheid (BIV) van genoemde aandachtsgebieden in gevaar raakt. Het is van belang uw (kritieke) processen, systemen en data te classificeren waarbij u gebruik kunt maken van de richtlijnen binnen het informatiebeveiligingsbeleid;
- ▶ Ter borging van een adequaat stelsel van maatregelen bevelen wij u aan een Information Security Management System (hierna: ISMS) in te richten, zodat een periodiek proces in de organisatie wordt geïmplementeerd dat zorgt voor een continue verbetering van de informatiebeveiliging. Het ISMS dient daarbij, de Plan-Do-Check-Act cyclus (PDCA) te volgen;
- ▶ Maak inzichtelijk hoe en wanneer de werking van een beheersmaatregel is vastgesteld en waar het eigenaarschap van een beheersmaatregel is belegd;
- ▶ Bepaal vanuit een efficiëntie-perspectief welke beheersmaatregelen overlap hebben met andere vereisten, zoals de meldplicht datalekken en andere audits;
- Bepaal de rol / impact van diensten zoals geleverd door externe partijen (bijv. hosting / beheer) op het behalen van uw informatiebeveiliging doelstellingen zoals afgeleid van de BIV-classificatie;
- Blijf het bewustwordingsniveau binnen de organisatie op het gebied van informatiebeveiliging en dataprivacy verhogen.

Controle-uitkomsten

Ontwikkelingen ten aanzien van de IT-beheerprocessen

IT-beheerprocessen

Wijzigingenbeheer:

De mate van (het gebruik van) IT in de brede zin door een organisatie bepaalt ook de keuze in het efficiënt en effectief invullen van onze controleaanpak. In dit kader nemen wij kennis van de procedures voor het wijzigingenbeheer, het logische toegangsbeheer en continuïteitsbeheer voor de jaarrekeningcontrole relevante applicatie Key2Financiën.

De IT-beheersmaatregelen in en rondom de applicatie, die intern bij Nieuwegein en ook voor de jaarrekeningcontrole relevant zijn, betreffen:

- Het wijzigingenbeheer: dit zijn IT-beheersmaatregelen die, mits goed ingericht, borgen dat wijzigingen in en rondom applicaties op een beheerste wijze beoordeeld, getest en verwerkt worden;
- Het logische toegangsbeheer: dit zijn IT-beheersmaatregelen die onder andere borgen dat gebruikers de juiste toegang en bevoegdheden in applicaties hebben;
- Het continuïteitsbeheer: dit zijn IT-beheersmaatregelen die de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking binnen de organisatie borgen.

Hierna zijn onze bevindingen met betrekking tot de IT-beheerprocessen samengevat weergegeven:

Nieuwegein beschikt niet over een gedocumenteerde wijzigingenbeheerprocedure voor het gecontroleerd implementeren van wijzigingen op de productieomgevingen van de applicatie in scope van de jaarrekeningcontrole. Verder worden niet alle stappen binnen het (software)wijzigingenbeheer zichtbaar uitgevoerd.

Doordat stappen in het (software)wijzigingenbeheer momenteel niet of onvoldoende (zichtbaar) uitgevoerd en gedocumenteerd worden, bestaat het risico dat de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in gevaar komt en wijzigingen niet de beoogde functionaliteit leveren.

Controle-uitkomsten

Ontwikkelingen ten aanzien van de IT-beheerprocessen

Wijzigingenbeheer:

Wij bevelen u aan een (organisatie brede) wijzigingenbeheerprocedure op te stellen en deze procedure verder binnen de organisatie in te bedden met consequente aandacht voor en vastlegging van ten minste de volgende stappen:

- Een uitgevoerde impactanalyse voorafgaand aan de wijziging;
- Autorisatie van een bevoegd medewerker voor de desbetreffende wijziging;
- Uitgevoerde testwerkzaamheden van minimaal vereiste basisfunctionaliteiten door sleutelgebruikers aan de hand van vastgestelde testplannen;
- Een formeel akkoord door betrokken medewerkers en applicatie eigenaar na succesvol testen voor in productie name.

De mate van diepgang van deze stappen hangt af van de impact van de wijziging. Het doel van de vastlegging van de geïmplementeerde wijzigingen is dat periodiek verantwoording kan worden afgelegd over de mate van beheersing van het proces. Een dergelijk periodieke verantwoording over het wijzigingenbeheer vindt nog niet plaats.

Logische Toegangsbeheer:

Onze belangrijkste constatering ten aanzien van de logische toegangsbeveiliging zijn:

- Nieuwegein beschikt niet over een gedocumenteerde autorisatiebeheerprocedure voor het wijzigen van gebruikersaccounts en diens rechten binnen het netwerk en Key2Financiën bij functiewijzigingen waardoor oude rechten (welke vanuit de nieuwe functie niet meer zijn benodigd) niet altijd worden ontnomen;
- Rechten binnen het netwerk en de Key2Financiën worden niet toegekend conform een (door de organisatie) goedgekeurde autorisatiematrix;
- Voor de applicatie Key2Financiën worden ontoereikende eisen gesteld aan de wachtwoorden van (gebruikers)accounts;
- Er vinden geen zichtbare periodieke controles plaats op de juistheid van de accounts en diens toegekende rechten op netwerk en applicatieniveau

Controle-uitkomsten

Ontwikkelingen ten aanzien van de IT-beheerprocessen

Logische Toegangsbeheer:

Door deze bevindingen bestaat het risico dat bedrijfskritische gegevens door onbevoegden kunnen worden benaderd. Als gevolg hiervan bestaat tevens de mogelijkheid dat ingerichte functiescheiding binnen de applicatie wordt doorbroken en gegevens ongewenst en onopgemerkt worden aangepast. Wij bevelen u aan actie te ondernemen op bovenstaande bevindingen.

Continuïteitsbeheer:

Het netwerk en de voor de jaarrekeningcontrole relevante applicatie worden gehost binnen de serverruimte van Nieuwegein. Nieuwegein beschikt niet over een gedocumenteerde procedure omtrent continuïteitsbeheer waardoor niet inzichtelijk is of adequate IT-beheersmaatregelen t.a.v. continuïteitsbeheer zijn ingericht. Wij hebben van u vernomen dat in opzet voldoende maatregelen zijn getroffen om data middels een periodiek en geautomatiseerd proces te back-uppen en indien gewenst terug te kunnen plaatsen. Volledige restore en/of uitwijk testen, in relatie tot de applicatie in scope, worden niet periodiek uitgevoerd. Het risico is aanwezig dat data in geval van een incident niet tijdig, juist en/of volledig hersteld kan worden, waardoor de continuïteit van de gegevensverwerking in gevaar kan komen.

Conclusie:

Op basis van bovenstaande bevindingen hebben wij vastgesteld dat het voor de jaarrekeningcontrole gewenste beheerniveau in 2017 niet is bereikt. In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij dan ook, net als in voorgaande jaren, aanvullende (gegevensgerichte) werkzaamheden uitgevoerd daar waar er onvoldoende compenserende (financiële) controlemaatregelen zijn getroffen. Het doel van deze werkzaamheden is het verkrijgen van voldoende zekerheid dat de jaarrekening geen fouten van materieel belang bevat.

Wij treden graag in overleg met u over IT-verbetermaatregelen om zodoende mogelijk tot een systeemgerichte controle te kunnen komen.

Rechtmatigheidsbeheer

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 3 Leefomgeving en veiligheid (€ 811)	Hogere lasten Liesboschbrand met extra inkomsten	V	
Programma 5 Versterking eigen kracht, ondersteuning en bescherming (€ 177)	Hogere lasten transities sociaal domein	V	
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen (€ 662)	Lasten aangaande vorming voorziening BTW theater De Kom	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid en/of worden gecompenseerd door hogere gerelateerde baten. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2017. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Rechtmatigheidsbeheer

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten, wat leidt tot een onrechtmatigheid groot € 195.000.

Mutaties reserves

Wij hebben de mutaties in de reserves gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat de dotaties en onttrekkingen passend binnen het beleid en de raadsbesluiten hebben plaatsgevonden. Wij hebben ten aanzien van de mutaties en reserves geen bevindingen in het kader van de rechtmatigheid geconstateerd.

Bevindingen ten aanzien van het
voorwaardencriterium

Hier verwijzen naar de relevante passages in het accountantsverslag met betrekking tot het voorwaardencriterium (sociaal domein, naleving van het BBV, et cetera).

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen
buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Jaarverslag

Jaarverslag

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de gemeente bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de gemeente worden de doelstellingen en het beleid van de gemeente inzake risicobeheer vermeld.

Bijlagen

Gecorrigeerde controleverschillen	00
Ongecorrigeerde controleverschillen	00
Onafhankelijkheid	00
Overige:	
Controleaanpak	00
Verklaring van verantwoordelijkheden	00
SiSa-bijlage	00

Bijlage - Gecorrigeerde controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen								
Post/omschrijving verschil	Bedrag € Vaste Activa	Bedrag € Vlottende activa	Bedrag € Eigen Vermogen	Bedrag € Vaste Passiva	Bedrag € Vlottende Passiva	Bedrag € Baten	Bedrag € Lasten	Effect van deze constatering op de interne beheersing.
Correctie winstneming Klooster	€ -	€ 1.800.000	€ -	€ -	€ -	€ 1.800.000	€ -	
Correctie VPB Klooster	€ -	€ (326.000)	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 326.000	
Correctie afschrijving Theater	€ 110.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ (110.000)	Verdere doorontwikkeling van het proces omtrent het beheer van vaste activa is noodzakelijk.
SiSa gelden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ (150.000)	€ 150.000	€ -	Verdere doorontwikkeling van het proces omtrent het beheer van inkomende subsidies. Is noodzakelijk

Bijlage - Gecorrigeerde controleverschillen

Gecorrigeerde verschillen								
Post/omschrijving verschil	Bedrag € Vaste Activa	Bedrag € Vlottende activa	Bedrag € Eigen Vermogen	Bedrag € Vaste Passiva	Bedrag € Vlottende Passiva	Bedrag € Baten	Bedrag € Lasten	Effect van deze constatering op de interne beheersing.
Correctie gelden oudkomers	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 99.000	€ (99.000)	€ -	Verdere doorontwikkeling van het proces omtrent het beheer van inkomende subsidies is noodzakelijk
Correctie budgetoverheveling	€ -	€ -	€ -	€ 428.000	€ (428.000)	€ -	€ -	Aandachtspunt in het kader van het financieel afsluitproces
Correctie afrekening RBL	€ -	€ (724.000)	€ -	€ -	€ 154.000	€ -	€ 570.000	Geen: betreft nagekomen informatie
Presentatiecorrectie PGB	€ -	€ 147.000	€ -	€ -	€ 147.000	€ -	€ -	Geen: betreft wel een aandachtspunt voor het financieel afsluitproces
Correcties vorderingen/debiteuren belastingen	€ -	€ 58.000	€ -	€ -	€ -	€ 58.000	€ -	Geen: betreft wel een aandachtspunt voor het financieel afsluitproces

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ter hoogte van € 280.000 t.a.v. de getrouwheid respectievelijk €746.000 t.a.v. de rechtmatigheid en onzekerheden ter hoogte van € 1.992.000 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 1.869.000 en € 5.607.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Ongecorrigeerde verschillen	Getrouwheid		Rechtmatigheid		Referentie in dit verslag
	Fouten	Onzekerheid	Fouten	Onzekerheden	
Post/omschrijving van de toelichting					
PGB lasten WMO en Jeugd op basis van uitnuttingsoverzicht Sociale Verzekeringsbank	€ -	€ 1.107.000	€ -	€ 1.107.000	Pagina 19
Onzekerheden Jeugd ZIN (RBL)	€ -	€ 376.000	€ -	€ 376.000	Pagina 19
Onzekerheden WMO ZIN in verband met ontbrekende controleverklaringen	€ -	€ 509.000	€ -	€ 509.000	Pagina 19
Turnaround effect lasten WMO 2016	€ 114.000	€ -	€ -	€ -	Pagina 19
Rentetoerekening grondexploitaties	€ 166.000	€ -	€ 166.000	€ -	Pagina 16
Onrechtmatigheid inzake aanbestedingen (Hompert, Asito en Berenschot)	€ -	€ -	€ 385.000	€ -	Pagina 22
Onrechtmatigheden inzake kredieten	€ -	€ -	€ 195.000	€ -	Pagina 37
Totaal	€ 280.000	€ 1.992.000	€ 746.000	€ 1.992.000	

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO betreffen:

- ▶ Langdurige betrokkenheid (maximaal 7 jaar voor de externe accountant en senior teamleden);
- ▶ Samenloop van dienstverlening is toegestaan onder bepaalde voorwaarden;
- ▶ Geschenken en giften verstrekt door cliënt zijn beperkt tot een maximum van € 100.

Wij bevestigen dat wij voldoen aan de onafhankelijkheidsregels.

Overige

Bijlage - Overige

Controleaanpak

Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen zijn de volgende punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2017 onderkend:

- ▶ Schattingen met betrekking tot jaarrekeningposten;
- ▶ Rechtmatigheid en getrouwheid van de lasten inzake de decentralisaties;
- ▶ Waardering van de grondexploitaties;
- ▶ Aanbestedingen;
- ▶ WNT-verantwoording.

Wij hebben terzake deze onderwerpen diepgaande controlewerkzaamheden uitgevoerd. Voor zover wij opmerkingen en bevindingen hebben, zijn deze in dit accountantsverslag opgenomen en nader toegelicht.

Bijlage - Overige

Controleaanpak - Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De goedkeuringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad.

Op grond van de jaarrekening 2017 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 1.869.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 5.607.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstoleranties niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Bijlage - Overige

Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2017 van de gemeente Nieuwegein gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

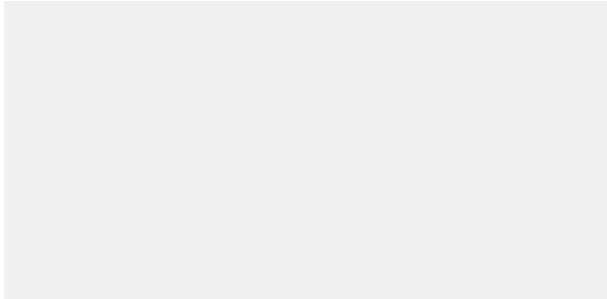
Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna onregelmatigheden) berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college van burgemeester en wethouders. Het is van belang dat het college van burgemeester en wethouders, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Overige

Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op "management override" van dit verslag.

Bijlage - Overige

SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2017 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2018 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2017	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Geen	0	n.v.t.
I&M E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017	Geen	0	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB_Totaal 2016	Geen	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017	Geen	0	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2016	Geen	0	n.v.t.